

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta, KN2026/00195, Sista svarsdatum 2026-03-30

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro anser att underlaget till remissen är bristfälligt, med avsaknad av jämförande listor och underlag. Remissen hänvisar återkommande till det nya förslaget till artskyddsregelverk, men inte heller detta underlag har inkluderats i remissen. I och med att det nya artskyddsregelverket ännu inte är på plats kan vi inte heller bedöma konsekvenserna för de arter som inte längre föreslås vara fridlysta men som ska skyddas enligt art och habitatdirektivet. Länsstyrelsen anser att frågorna om fridlysning och förändring i artskyddsregelverket borde ha hanterats samordnat och inte i två olika remissomgångar.

Länsstyrelsen anser att konsekvensutredningen brister i att utreda vilka konsekvenser det liggande förslaget har på arter som inte längre föreslås vara fridlysta. Nästan enbart nationellt fridlysta arter tas upp i förslaget, och det regionala perspektivet saknas.

Länsstyrelsen anser att man, med en så tydlig koppling mellan rödlistan och fridlysning som föreslås, bör säkerställa att politiska eller ekonomiska intressen inte påverkar bedömningen av arters status i rödlistan.

Avsnitt 1.4 Listan med förslag på fridlysta arter

Länsstyrelsen anser att det finns risker med att koppla listan över fridlysta arter så strikt till rödlistan. Man bör säkerställa att den för stunden rådande politiska inriktningen, eller eventuella ekonomiska eller praktiska konsekvenser av en eventuell fridlysning av enskilda arter, inte påverkar bedömningen vid kommande revideringar av rödlistan. Dessutom, när endast arter i de högsta hotkategorierna i

rödlistan inkluderas riskerar lokala utdöenden att accelerera för de arter som inte är nationellt hotade, men som är hotade regionalt. För att exemplifiera problematiken med att ta bort arter som tidigare varit nationellt eller regionalt fridlysta listar vi här fyra arter som vi anser bör vara fridlysta i Örebro län även framöver: vädnetfjäril, ag, backsippa och ryl. De är exempel på arter som endast finns på ett fåtal växtplatser i Örebro län, alternativt har ett begränsat utbredningsområde i Sverige. Utan fridlysning riskerar lokaler med för regionen ovanliga arter att spolieras, genom exempelvis exploatering, insamling eller skogsbruk, och arterna kan komma att dö ut regionalt. Vi ifrågasätter även det faktum att inga mossor finns med i listan över fridlysta arter.

Länsstyrelsen anser att man ytterligare bör se över vilka arter som bör fridlysas regionalt. Enligt regeringens kriterier ska en art som är hotad i delar av sitt utbredningsområde i Sverige kunna skyddas genom fridlysning i det aktuella området. I det förslag som lagts fram är endast två arter, mistel och ramslök, listade som fridlysta i specifika områden. Det är lätt att underskatta betydelsen av lokala eller regionala utdöenden, men nationella utdöenden föregås nästan alltid av lokala och regionala utdöenden.

2.4.1 Andra möjliga tolkningar av kriterierna och förutsättningarna i uppdraget

Länsstyrelsen delar Jordbruksverkets bedömning att även hävdberoende arter bör kunna fridlysas, eftersom även dessa arter kan hotas av bland annat exploatering av enskilda livsmiljöer. Exempelvis backsippa, som visserligen kräver hävd för att långsiktigt fortbestå på en viss växtplats, men som kan överleva väldigt lång tid under en igenväxningsfas utan att helt dö ut även om föryngring inte förekommer på platsen. Om den aktuella växtplatsen utsätts för negativ påverkan, till exempel av exploatering, så försvinner arten ovillkorligen från den aktuella växtplatsen. Detta blir då ett lokalt utdöende som innebär att regionens samlade population utarmas. För att långsiktigt bevara exempelvis backsippa krävs omfattande restaureringsåtgärder och utökad betes- och slätterhävd i det svenska landskapet redan som statusen för backsippa ser ut idag. Att upphäva fridlysningen av backsippa riskerar att ytterligare försvåra och fördyra bevarandet av arten, eftersom den befintliga populationen då utsätts för ökat hot, genom till exempel exploatering, skogsbruks- eller jordbruksåtgärder.

2.4.2 Alternativ till att fridlysa arter

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets bedömning att områdesskydd inte alltid är den mest kostnadseffektiva lösningen för att skydda hotade arter. Länsstyrelsen bedömer dock att förändrad markanvändning utgör ett hot mot den biologiska mångfalden eftersom det kan medföra att lokala populationer av hotade arter försvinner. Om arter som hotas av förändrad markanvändning inte kan skyddas genom fridlysning krävs att mer mark skyddas med områdesskydd, exempelvis genom biotopskydd eller naturminne. Ett sådant förfarande riskerar att ta resurser och ersättningsmedel från att skydda större och mer sammanhängande värdekärnor.

2.6 Förslagets konsekvenser

Länsstyrelsen anser att frånvaron av en tydlig lista över vilka arter som ej längre föreslås vara fridlysta gör det svårt att i detalj komma med synpunkter på förslaget. Länsstyrelsen anser även att remissen genomgående brister när det gäller konsekvensutredning för de arter som förlorar sin fridlysningsstatus.

2.6.6 Konsekvenser för miljön

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets analys att föreslagna undantag för att inte avsevärt försvåra pågående markanvändning samt att inte alla hotade arter som är relevanta för fridlysning kan föreslås, riskerar leda till svårigheter att uppfylla de svenska miljömålen. Undantagen kan leda till att skyddet inte blir tillräckligt för att motverka hotbilden för många arter som i dagsläget inte är akut hotade, och därmed inte fridlysta enligt liggande förslag.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen anser att underlaget till remissen är allt för bristfälligt för att vi i detalj ska kunna ta ställning till föreslagen artlista. Vi saknar en jämförande lista över hur arter skyddats tidigare i relation till liggande förslag, och för att alls kunna svara på remissen har vi själva fått ta fram jämförande listor över vilka arter som fallit bort och vilka som tillkommit. Länsstyrelsen saknar även en tydlig beskrivning av det nya förslaget gällande artskyddsregelverket, vilket den aktuella remissen återkommande hänvisar till. I och med den pågående översynen av artskyddsregelverket är det oklart hur

skyddet kommer att se ut för de arter som enligt förslaget inte längre ska vara nationellt fridlysta, utan endast är listade i art- och habitatdirektivet. Länsstyrelsen i Örebro var inte remissinstans för utredningen om förändringar i artskyddsregelverket (KN2025/01529), vilket försvårar bedömningen av föreslagen fridlysningslista.

Gällande nya listade arter i förslaget till fridlysta arter ser Länsstyrelsen en risk att flera listade arter kan medföra en administrativ börda vid inventering, populationsuppföljning och forskning, exempelvis inom artgrupperna tvåvingar, skalbaggar och steklar. Om konsekvensen av förändringen i fridlysningslistan för exempelvis dessa artgrupper innebär ett utökat dispensförfarande, kan det leda till att färre inventeringar och biotopvårdande åtgärder genomförs, vilket i sin tur kan medföra att kunskapen om arter och deras utbredning riskerar att försämrans samt att åtgärder som är positiva för arter uteblir. Fridlysningsbestämmelserna bör därför medge undantag för inventering, populationsuppföljning och forskning, samt för biotopvårdande insatser.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med handläggare Marie Winsa som föredragande. Medverkande var även handläggare Henrik Josefsson och enhetschef Liv Hellquist.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.